

זיכרונותיו של מעפיל צעיר על סיפון "החייל העברי"

מדוע התנדבתי לפלי"ם

מאת: יצחק שושן

בחודש יולי 1946, התהלכה שמועה בין תנועות הנוער הציוניות בבריסל – בלגיה, כי מתארגנת אנית מעפילים שתפליג בקרוב לארץ ישראל. מאחר ומספר משמעותי של חברי לתנועה, העפילו ארצה לאחרונה, החלטתי לנצל את ההזדמנות ונרשמתי כמועמד למרות התנגדות הורי. כך עליתי על ספון אוניה קטנה, נושאת דגל הונדורס, יחד עם קבוצה של צעירים בלגיים חברי תנועות נוער שונות. להפתעתי מצאתי על סיפון האוניה את הורי שנכנעו ומיהרו להרשם להפלגה זו על מנת להשאר בקרבת בנם יחידם.

בעת עלותי על סיפון האניה, הבחנתי בקבוצה קטנה של גברים שהקיפו אשה יהודיה המוכרת כפעילה בקהילה¹ כשכולם מחזיקים כוסית ביד. כשעברתי לידם שמעתי בברור: "לחיי שרותי הבטחון הבלגיים". משפט המצביע על שיתוף פעולה או עזרה מצד השלטונות הבלגיים. תפסתי מקום על דרגש בין חברי לתנועה וצעירים בלגיים אחרים.

ההפלגה החלה במזג אוויר נאה ומהר מאוד התרגלנו לקשיי החיים בספינה. כל הרכוש שעמד לרשותנו היה ארוז בתרמיל גב, שגם שימש לנו ככרית, ובו לא יותר מעשרים ק"ג חפצים חיוניים. כשהגענו למפרץ הביסקייה החלה סערה שנראתה לנו נוראית. הרגשנו רע ורובנו חיפשנו מקום להקיא בצנעה. כשעברנו את מיצר גיברלטר, שקט הים והחילוניו להנות מההפלגה.

כשעברנו את כרתים, שמנו לב כי התארגנה קבוצה של בחורים חסונים בני כ-25 עד 30 שנה, כולם חברי גרעין ממוצא צ'כי. נודע לנו על עיסוקם בהעברת פחם מתאים מסויימים לתאים אחרים. ימים אחדים לאחר מכן הבחנו בפעילות מוזרה באניה. המלווים בקשו מקהל המעפילים לא לצאת כלל מהמחסנים בהם חיינו מאז הפלגנו. הבחורים הצ'כים השגיחו עלינו ובעיקר ווידאו כי אכן נשאר שכובים על הדרגשים. ערב אחד הופצה שמועה כי הקבוצה "הצ'כית", כפי שקראנו להם, יחד עם המלווים כלאו את צוות האניה במספר תאים, מאחר וזה התמרד ולא רצה להמשיך לעבר ארץ ישראל. בבוקר התעוררנו לשמע צפירות ורעשים משונים. כשעלינו על הסיפון הבנו לשמחתנו כי אנו נמצאים בתוך נמל חיפה. שלושה ימים לאחר מכן הורדנו ע"י הבריטים ונכלאנו במחנה עתלית.

במשך ההפלגה הארוכה הזו, שמתי לב לגבר צעיר שעמד לעתים על הגשר וידו חבושה. הוא החזיק בידו סקסטנט ושיערתו כי הוא עוסק בניווט כלי השיט. כאשר ראיתיו בחברת מלווינו הבנתי כי הוא אחד מהם. ואכן לאחר מספר ימי הפלגה, הוברר לי כי הוא אחד משלושה מלוויים² כששניים מהם עוסקים בעיקר באירגון החיים באוניה. מאותו רגע. ביליתי שעות על סיפון האוניה, עוקב בהערצה אחר אותו גבר שנראה, בעיני נער בן 16 כמוני, כהתגלמות הגבורה.

באפריל 1947 הופיע אצלנו, בגרעין ההתיישבותי שעסק ב"כיבוש עבודה עברית" באזור חדרה, נציג של הפלי"ם, שבקש כי קבוצתנו תפריש, במסגרת "2% לתעסוקה ציבורית", אחד מחברנו דובר צרפתית עבור הפלי"ם. נזכרתי בשלושת המלוויים של "החייל העברי" ובמיוחד בבחור עם הסקסטנט על הגשר, מושא הערצתי. היה זה טבעי ביותר עבורי להגיש את מועמדותי.

כך התגייסתי לפלי"ם. שנים ספורות לאחר מכן, נפגשתי בחיל הים, בו שרתנו שנים, עם הבחור בעל הסקסטנט – אלכס שור.

יצחק שושן

¹ קרוב לוודאי שהיתה זו פלה פרלמן, פעילת 'המוסד לעליה ב' בבלגיה.
² שלושת המלוויים, צבי טייטל, המפקד, אלכס שור ופיטר וילי. 'הגדעוני', גרשון עזיין.